Nr. 7 (460)
2025 m. rugsėjis

Kaina
2 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Kurčiųjų centrams – 25-eri

Mokytojos duona

Lietuvis R. McRae: kuria geresnį gyvenimą viso pasaulio kurtiesiems

Su Tarptautine kurčiųjų žmonių savaite!

Trumpai APIE MUS

ŠIAME NUMERYJE

2–3 **Trumpai apie mus**

PSICHOLOGAS PATARIA

4 **Greiti nusiraminimo būdai**

PKF / LKD

4 **Tarptautinė kurčiųjų žmonių savaitė 2025**

4 **Šventiniai LKD renginiai**

LKD

5 **Respublikinės valdybos posėdyje**

SUKAKTIS

6–9 **Kurčiųjų centrams – 25-eri**

MŪSŲ ŽMONĖS

10–11 **Lietuvis R. McRae: kuria geresnį gyvenimą viso pasaulio kurtiesiems**

ŠVIETIMAS

12–13 **Mokytojos duona (skirta Mildos Pošytės atminimui)**

13 **Atgal į klases**

TECHNOLOGIJOS

14 **DI atveria naują komunikacijos erą**

TĖVŲ ŽVILGSNIS

15–16 **Bendrijos PAGAVA vasara**

Viršelyje – **R. McRae (Rentelio)** asmeninio albumo nuotr. (filmų demonstracijoje, kur trumpai pristatė 5 filmus apie futbolo poveikį australiečių gyvenime)

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJA

Tarptautinę kurčiųjų žmonių savaitę rugsėjo pabaigoje rengiama daug respublikinių renginių.
Lietuvos kurčiųjų draugijos teritoriniai skyriai organizuoja ir savo Tarptautinės kurčiųjų žmonių dienos minėjimus vietos bendruomenėms.

Vilniaus kurčiųjų centras – rugsėjo 21 d.,

Šiaulių kurčiųjų centras – rugsėjo 27 d.,

Kėdainių skyrius – spalio 1 d.,

Klaipėdos kurčiųjų centras – spalio 5 d. (šiemet šventė vyks Tauragėje),

Panevėžio kurčiųjų centras – spalio 11 d.,

Kauno kurčiųjų centras – spalio 18 d.

* * *

Nuo šiol birželio 27 dieną bus švenčiama **Tarptautinė kurčneregių diena**.
Pasaulio kurčiųjų federacija sveikina su pripažinimu ir sako, kad kurčneregiai yra svarbi bendruomenės dalis.
Kodėl pasirinkta ši data? Nes 1880 metais birželio 27 dieną gimė visame pasaulyje žinoma kurčneregė **Helena Keller**.
Paskutinė birželio savaitė bus minima kaip Tarptautinė kurčneregių savaitė.

* * *

Liepos 6 dieną, Valstybės dieną **Daiva Burkauskienė** buvo apdovanota Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi.

Garbingą valstybinį apdovanojimą įteikė Lietuvos prezidentas **Gitanas Nausėda**.
Už ilgametį mokytojos darbą ir pagalbos telkimą vaikų su klausos sutrikimais ugdymui.
Apdovanotoji yra Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro skyriaus vedėja, mokytoja metodininkė.

Lisabonoje (Portugalija) rugsėjį
susirinko Europos gestų kalbos vertėjai.
Dalyvavo ir 3 lietuvės vertėjos: **Kristina Rimkienė**,
Virga Rimkuvienė, **Nina Šamakova**.
Renginyje vertėjai dalinosi patirtimi.
Tarėsi, kaip vertėjams verčiant sėkmingai
perteikti kalbų ir kultūrų savitumus:
šnekamosios ir gestų kalbos.
Vertėjos parsivežė daug minčių ir idėjų,
kaip tobulinti savo darbą ateityje.

* * *

Kaune vasarą vyko Baltijos šalių BMW klubų festivalis.
3 dienas trukusį renginį organizavo
lietuviai, BMW „Wolf Club“ komanda,

kas lietuviškai reiškia
„Vilkų klubas“.
BMW markės automobilių
mėgėjams buvo daug
įdomių varžybų.
Renginį stebėjo daug žiūrovų.
Daugiau apie tai – kitame
„Akiračio“ numeryje.

* * *

Klaipėdos kurčiųjų centre
paminėtas bendruomenės narės
Reginos Kybartienės 90 metų jubiliejus.
Susirinko pasveikinti kurtieji.
Centro vadovas Julius Buinickas pasidžiaugė,
kad Regina visada buvo aktyvi narė.
Skatino vienybę tarp kurčiųjų ir tarpusavio palaikymą.
Visi linkėjo moteriai sveikatos,
džiaugsmo ir šviesių dienų (centre, sėdi).

Vasarą Dailininkų sąjungos
galerijoje veikė paroda
„Trečias dugnas“.
Joje 2 darbus pristatė
ir kurčias menininkas
Linas Podiriaka:
„Klausau“ ir „Lempų košė“.

Instaliacijoje (toks erdvinis menas) „Klausau“ Linas panaudojo sovietmečio telefonų ragelius su nutrūkusiomis vielinėmis spiralėmis. Toks meninis sprendimas – tai tarsi asociacija su nutrūkusiu klausos nervu. Instaliacija „Lempų košė“ Linas norėjo parodyti, jog lemputės nebuvo tyčia sugadintos – tai tarsi atitikimas jo klausai. Perdegusios lemputės atkurti, kad ji vėl šviestų neįmanoma, kaip ir atstatyti klausos ir girdėti. Dėkojame už šią informaciją socialinei pedagogei **Rasai Rusovičiūtei**.

* * *

Nuotraukoje matome, kokia sportine apranga
vilkės mūsų olimpiečiai Tokijuje
lapkričio 15–26 dienomis vyksiančiose
vasaros kurčiųjų olimpinėse žaidynėse.
Ten bus paminėtas ir 100 metų
žaidynių organizavimo jubiliejus.

* * *

Lietuvos Biblijos draugija
primena, kad Bibliją
galima „skaityti“
lietuvių gestų kalba.
Tereikia pasinaudoti QR kodu.
Sustabdytame kadre –
kurčiasis Biblijos vertėjas **Tomas Ivanauskas.**

Akiratis

„Akiračio redakcija“ patikslina: 2025 m. balandžio leidinyje Nr. 4 (457) paskelbtas straipsnis „LGK vertėjai: visi galime būti šios specialybės ambasadoriai“ yra iš dalies MRF remiamo projekto publikacija ir prie jo turėjo būti fondo logotipas.

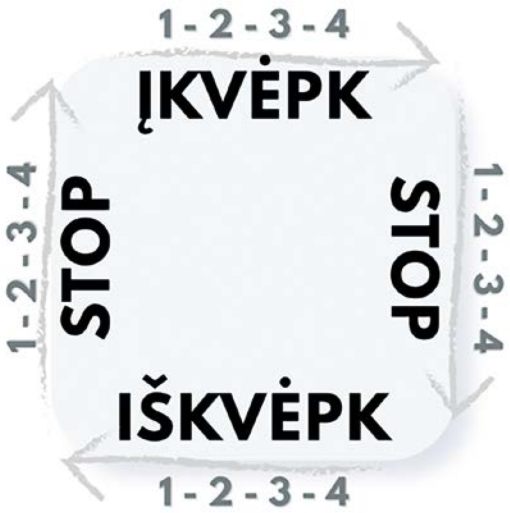
MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

PSICHOLOGAS PATARIA / PKF / LKD

Greiti nusiraminimo būdai

Donata LUKOŠIENĖ, LKD psichologė

Kai yra daug rūpesčių, ieškok,
kaip nusiraminti.
Perskaityk, kokie pratimai gali padėti.
Pasirink, kas labiau patinka, ir pabandyk.
Daryk, kai esi ramus ir kai yra neramu.
Tada įprasi ir bus lengva naudoti.

D. Lukošienės piešt.

1. Kvėpavimo kvadratas.
   Įkvėpk ir skaičiuok 1, 2, 3, 4.
   Sustok kvėpuoti ir skaičiuok 1, 2, 3, 4.
   Iškvėpk ir skaičiuok 1, 2, 3, 4.
   Sustok kvėpuoti ir skaičiuok 1, 2, 3, 4.
2. Lėtai skaičiuok nuo 20 atgal iki 1.
3. Sugniaužk kumščius iš visų jėgų.
   Atgniaužk. Pakartok kelis kartus.
   Pakelk pečius iki ausų. Paleisk (atpalaiduok) pečius.
   Pakartok. Kaip jautiesi?
4. Užsimerk ir įsivaizduok ramią, malonią vietą.
   Ką matai aplinkui? Gal kažką girdi?
   Ką jaučia oda? Ką užuodi?
   Kas šioje vietoje tau padeda nusiraminti?
   Prisimink, kad visada gali grįžti į tą vietą.
5. Pakeisk aplinką. Išeik į kitą kambarį.
   Gali išeiti į lauką ar pasivaikščioti.
   Pailsėjus bus daugiau jėgų ir idėjų.

Tarptautinė kurčiųjų žmonių savaitė 2025

Tema „Nėra žmogaus teisių be gestų kalbos teisių!“

Programa

Rugsėjo 22 d. (pirmadienis). Kurčiųjų bendruomenės imasi lyderystės.
Kurčiųjų vadovaujamos organizacijos, bendradarbiaudamos su valstybės institucijomis, atlieka esminį vaidmenį užtikrinant gestų kalbos (GK) teises.

Rugsėjo 23 d. (antradienis). Nėra žmogaus teisių be gestų kalbos teisių.
Gestų kalbos teisės yra esminė sąlyga tam, kad kurtieji galėtų visapusiškai naudotis savo žmogaus teisėmis. Minint Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 75-metį, prisimename pasiektą pažangą ir vis dar egzistuojančius iššūkius siekiant lygybės visiems.

Rugsėjo 24 d. (trečiadienis). Daugiakalbis ugdymas kurtiems mokiniams.
Pasaulio kurčiųjų federacija (WFD) siekia, kad būtų įgyvendinamas JT Neįgaliųjų teisių konvencijos 24 str., kuriame nurodyta, kad kurtieji mokiniai turi būti ugdomi jiems kalbiškai ir kultūriškai tinkamoje aplinkoje – kokybiškame, įtraukiajame daugiakalbiame ugdyme kartu su kitais kurčiaisiais bendraamžiais.

Rugsėjo 25 d. (ketvirtadienis). Kurčiųjų teisės krizės metu.
Kurčiųjų bendruomenės turi dalyvauti krizių valdymo planavime per lyderystę ir bendradarbiavimą. Nacionalinių GK vartojimas ir į kurčiuosius orientuotos strategijos stiprina reagavimą į krizes.

Rugsėjo 26 d. (penktadienis). Nacionalinės gestų kalbos pripažinimas.
Nacionalinės GK teisinis pripažinimas yra būtinas siekiant užtikrinti kurčiųjų teises.

Rugsėjo 27 d. (šeštadienis). Gestų kalbos prieinamumas.
Kurtieji turi teisę patys pasirinkti jiems tinkamiausias kalbos prieigos paslaugas – tiek nacionalinę GK, tiek tarptautinius gestus, atsižvelgdami į savo poreikius ir asmeninius pasirinkimus.

Rugsėjo 28 d. (sekmadienis). Kurkime ateities pagrindus: kartu galime diegti naujoves, įkvėpti ir keisti pasaulį!
Suteikime kurčiųjų bendruomenėms galimybę kurti, įsitraukti ir drąsiai naudotis naujovėmis bei technologijomis, įkvepiančiomis teigiamiems pokyčiams ir ilgalaikiam poveikiui.

Šventiniai LKD renginiai

Rugsėjo 22 d., pirmadienis. **Kurčiųjų bendruomenė imasi lyderystės**
LKD ir LKD asocijuotų narių susitikimas su SADM, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra (ANTA), Seimo asmenų su negalia teisių komisija. *Uždaras renginys.*

Rugsėjo 23 d., antradienis. **Nėra žmogaus teisių be gestų kalbos teisių**
12:00 val. Ekskursija „Kurčiųjų pastatas ir istorija – pažinkime kartu“.
Gidė – Ramunė Buikauskienė.
15:00 val. Atviras forumas ir panelinė diskusija su kurčiųjų lyderiais ir aktyvistais.

Rugsėjo 24 d., trečiadienis. **Daugiakalbis ugdymas kurtiems mokiniams**
LKD ir kitų kurčiųjų organizacijų atstovų susitikimas su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. *Uždaras renginys.*

Rugsėjo 25 d., ketvirtadienis. **Kurčiųjų teisės krizės metu**
LKD ir kitų kurčiųjų organizacijų susitikimas su ANTA, Bendruoju pagalbos centru, Lietuvos negalios organizacijų forumu ir kt. įstaigomis diskusijai dėl pasirengimo krizės situacijoms. *Uždaras renginys.*

Rugsėjo 27 d., šeštadienis. **Gestų kalbos prieinamumas**
Kolektyvo „Mes taip nesitarėm“ pasirodymai.
14.00, 17.00, 20.00 val.
13.00 val. Tarptautinės kurčiųjų dienos renginys LKD Šiaulių skyriuje.

Rugsėjo 28 d., sekmadienis. **Kurkime ateities pagrindus**
12:00 ir 18 val. Ekskursija „Kurčiųjų pastatas ir istorija – pažinkime kartu“.
Gidas – Arnoldas Matulis.

Respublikinės valdybos posėdyje

„Akiračio“ inf.

Rugsėjo 4 dieną surengtas nuotolinis LKD RV posėdis.

Metmenys. Posėdyje daugiausiai dėmesio skirta pirmajam darbotvarkės klausimui – Lietuvių gestų kalbos metmenų (LGKM) temai. Svečių teisėmis nuotoliniame pasitarime taip pat dalyvavo Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto ir jo sudėtyje veikiančio Gestotyros centro bei LKNUC, Gestų kalbos sklaidos ir mokymo skyriaus atstovės.

Kas yra Bendrieji Europos kalbų metmenys (BEKM)? Posėdyje pristatyta, kad tai – dokumentas (standartas), apibrėžiantis kalbos mokėjimo lygius – nuo A1 pradedančiojo iki C2 profesionalaus vartotojo. Dabar bet kurios Europos šalies nacionalinės kalbos metmenys yra rengiami, mokymo programų akreditavimas vykdomas vadovaujantis BEKM. Įskaitant nacionalines gestų kalbas. Vieninteliai čekai Europoje gestų kalbai yra pritaikę BEKM.

Posėdžio viešnia LKNUC direktorė Svetlana Beniušienė pristatė mokyklos įgyvendinamą europinį projektą (projekto vadovė Ieva Stelmokienė). Įstaiga, vadovaudamasi BEKM, šiuo metu rengia bei akredituos A1 ir A2 lygių LGK mokymo programas (pradedančiųjų vartotojų), skirtas specialistams, dirbantiems su sutrikusios klausos vaikais. Kalbinių kompetencijų stiprinimui bus parengta LGK mokymui ir mokymuisi skirta medžiaga, kuri bus viešai prieinama nuotolinėje mokymo sistemoje „Moodle“ (daugiau apie projektą – 2025 m. balandžio mėn. „Akiratyje“ „Mokinių su klausos negalia ugdymo sąlygų gerinimas“ – *red.*).

Kas inicijavo tokio projekto rengimą ir kodėl buvo pasirinktas Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras (LKNUC)? Mokyklos atstovai informavo, kad įstaigai ŠMSM yra suteikusi Nacionalinio švietimo centro statusą, jis atsakingas teikti visokeriopą pagalbą specialistams, dirbantiems su sutrikusios klausos vaikais. Taigi, projektas iš srities, kurioje tiesiogiai dirba LKNUC specialistai (vieninteliai šalyje). O štai rengti Lietuvių gestų kalbos metmenis, pabrėžė mokyklos atstovės, nėra LKNUC kompetencijų sritis.

Po to diskutuota apie organizacinį ir mokslinį potencialą parengti LGKM. Paaiškėjo, kad stokojame daugiau nei turime. Visų pirma, ŠMSM neskiria pakankamų resursų ir dėmesio LGK statusui stiprinti, iš ŠMSM Gestotyros centras veikloms vykdyti treti metai iš eilės tegauna lėšų 1 etatui. Vilniaus kolegija, kaip teigė Pedagogikos fakulteto dekanė Vaiva Juškienė, iš savo resursų suranda lėšų dar 1 etatui. Štai ir visi finansiniai ištekliai. Apie kokį nuoseklų mokslo tiriamąjį darbą (o LGKM rengimas taip pat būtų mokslo srities darbas) galima kalbėti esant tokiai padėčiai, skundėsi Vilniaus kolegijos atstovės. Lyginta, kokie resursai sutelkti lietuvių kalbos ir kokie LGK tyrinėjimui.

Gestotyros centras rodo iniciatyvą. Šiuo metu taip pat įgyvendina ES finansuojamą projektą: modernizuoja internetinį LGK žodyną, rengia darbui su žodynu specialistus. Tačiau vos projektas baigsis, šiam darbui pasamdyti specialistai ir vėl bus priversti ieškotis kito darbo. Tai esą neskatina kurčiųjų nuosekliai gilintis į pasirinktą sritį, nemotyvuoja stiprinti savo kompetencijų, rinktis mokslininkų kelią. Apie tai susirūpinusi kalbėjo Gestotyros centro direktorė Anželika Teresė. Skatinti kurčiuosius siekti lingvistinio išsilavinimo turi būti visų su kurčiaisiais susijusių institucijų tikslas, kryptinga turi būti šviečiamoji veikla, vieningai pripažino diskusijos dalyviai.

Priimti keli sprendimai. Nuspręsta LGKM rengimo klausimu suburti tarpžinybinę darbo grupę. Išsiaiškinus, kad LGKM rengti neužtenka vien gestakalbių profesionalų, kad čia reikia įvairių sričių ekspertų bendrų pastangų, nutarta artimiausiu metu apsispręsti dėl mokslo įstaigos, su kuria bus bendradarbiaujama šioje srityje.

2025 09 04 posėdžio stopkadras.

Nutarta parengti lietuvių gestų kalbos metmenis, dokumentą apie kalbos mokėjimo lygius. Pranešta, kad dalyvaujame konkurse gauti lėšų kurčiųjų pastato remontui.

Sutarta, kad LGK lingvistų pajėgas tikslinga telkti vienoje įstaigoje – turime per mažai specialistų, kad juos išsklaidytume per kelias organizacijas. Posėdžio dalyviai buvo vieningi ir kitu svarbiu klausimu: LGK statuso stiprinimo vizija turi nuosekliai atsispindėti ruošiamo LKG įstatymo nuostatose.

Kitas pasiūlymas, kuriam pritarta – dėl LGKM rengimo organizacinė darbo grupė nedelsdama kreipsis į ŠMSM ekspertus, sieks susitikimo, pradės kampaniją dėl tikslo įgyvendinimo.

Kiti klausimai. Aptarta Tarptautinės kurčiųjų žmonių savaitės (rugsėjo 22–28 d.) renginių programa. Pasidžiaugta, kad šiemet savaitė bus turininga nacionalinių renginių ir veiklų.

UAB „Neveresta“ vadovas Martynas Lankutis pristatė sudėtingą įmonės situaciją: kalbėjo apie bendrovės pastatų kritinę būklę. Nuspręsta, kad būtina ieškoti sprendimų dėl saugumo ir įmonės ateities perspektyvų. Šį klausimą planuojama aptarti ir kitame RV posėdyje.

Lietuvos kurčiųjų draugija, pasitelkusi pagalbą, VšĮ Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūrai pateikė projektus dėl LKD pastato langų keitimo ir stogo remonto darbų. Ar projektams įgyvendinti bus skirta lėšų, paaiškės 2026 metų pirmoje pusėje. LKD, teikdama paraiškas, pretenduoja į 60 proc. finansavimą darbams atlikti, likusią sumą reikės padengti pačiai organizacijai arba ieškoti paramos.

Būdų pritraukti lėšų remonto darbams ir susirasti kompetentingų partnerių, kaip sakė LKD prezidentė Vaida Lukošiūtė, buvo ieškoma nuo pat šios vadovybės kadencijos pradžios. O projektus rengti atsirado drąsos, kai ji ir viceprezidentas Paulius Jurjonas baigė Atviros Lietuvos fondo „NVO lyderių akademiją“, kur buvo supažindinti su lėšų pritraukimo metodais bei padrąsinti siekti organizacijos tikslų. Žinią RV nariai sutiko labai pozityviai.

Taip pat susirinkusieji atsiliepė į VšĮ „Akiračio redakcijos“ prašymą teikti teminius pasiūlymus 2026 metų „akiračiams“. Artimiausias 2025 m. LKD posėdis numatytas surengti „gyvai“ LKD valdybos salėje lapkričio 25 dieną.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Kurčiųjų centrams – 25-eri

Justina VERTELKAITĖ
Rima PAULAUSKIENĖ
Otilija KOLODENSKYTĖ-DI FAZIO

Kauno kurčiųjų organizacija: veikli, sumani, atspari

2025-ieji Lietuvos kurčiųjų draugijos Kauno skyriui ir VšĮ Kauno kurčiųjų centrui – ypatingi, šiemet minime skyriaus veiklos 75-metį ir centro įkūrimo 25-metį. Nenersime labai giliai į istoriją, bet papasakosime, kaip kito mūsų veiklos per pastarąjį ketvirtį amžiaus.

Dabartinė Kauno kurčiųjų organizacijos komanda.

Kauno kurčiųjų organizacija sudaryta tarsi iš 2 dalių.
Yra Lietuvos kurčiųjų draugijos Kauno skyrius, kuris šiemet švenčia 75 metų jubiliejų.
Yra Kauno kurčiųjų centras, kuris šiemet mini 25 metų jubiliejų.
Abi šios įstaigos dirba kaip viena Kauno kurčiųjų bendruomenės labui.
Straipsnyje pasakojama, kiek daug Kauno organizacija padarė dėl kauniečių per paskutinius 25 metus.

Kodėl reikėjo KKRC? VšĮ Kauno kurčiųjų reabilitacijos centras (toks ankstesnis įstaigos pavadinimas) buvo įkurtas 2000 metais. Pirmąja direktore buvo paskirta LKD Kauno teritorinės valdybos pirmininkė Malvina Stankauskienė. Centras buvo įkurtas administraciniais sumetimais – tam, kad būtų galima gauti finansavimą, tęsti darbus, teikti Kauno apskrities kurtiesiems paslaugas.

Tuo metu LKD Respublikinė valdyba (kas dabar yra LKD) teikdavo vieną bendrą Neįgaliųjų socialinės integracijos programą tuometei Invalidų reikalų tarybai prie LR Socialinės aprūpinimo ministerijos. Gautos lėšos buvo proporcingai paskirstomos visiems miestams.

Kaune jau turėjome patalpas, adresu Jūratės g. 19. Dirbo 4 specialistės, kurios teikė socialines paslaugas ir pagalbą kurtiesiems, taip pat – gestų kalbos vertėja bei veikė 4 kultūros ir meno būreliai: tautinių ir ritminių šokių, dramos ir pantomimos bei fotografijos būrelis. Ir visiems šiems būreliams vadovavo Vida Eskertienė. Žinoma, turėjome ir patalpų bei teritorijos priežiūros darbuotojų etatus.

Bėgant metams finansavimas vis didėjo, atsirado galimybė plėsti veiklas. Bendradarbiaudami su tuometine Darbo birža, įkūrėme kompiuterių klasę, užsitikrinome jos vadovo etatą, toms pareigoms buvo įdarbinta Bronislava Valatkienė ir pradėti organizuoti kompiuterinio raštingumo kursai kurtiesiems. 2003 m. gautas pirmasis apmokamas užimtumo būrelio vadovo etatas, kurį užėmė Rita Diečkuvienė, taip pat veiklas papildė siuvimo, floristikos, keramikos, pynimo iš vytelių užsiėmimai.

2007 m. atsirado psichologo ir imituojamosios dainos būrelių etatai ne tik Kaune, bet ir rajonuose – Prienuose ir Jonavoje. Tais pačiais metais pasikeitė ir organizacijos direktorė – nuo 2007 m. gegužės mėn. įstaigai vadovavo Jūratė Pugačiauskienė.

Programiniai pokyčiai. Invalidų reikalų taryba keitė pavadinimą į Neįgaliųjų reikalų departamentą, Neįgaliųjų socialinės integracijos programa buvo pakeista į „Socialinės reabilitacijos paslaugos neįgaliesiems bendruomenėje“ projektus. Jie buvo teikiami Neįgaliųjų reikalų departamentui (dabar – ANTA). Kiekvienas kurčiųjų reabilitacijos centras rengdavo atskirą projektą ir gaudavo finansavimą veikloms vykdyti.

Projekto tikslas – organizuoti kurtiesiems ir neprigirdintiems asmenims pagalbą, atitinkančią jų poreikius, dalyvauti visuomenės gyvenime, ugdyti savarankiškumą, skatinti saviraišką, atstovauti žmonių su klausos negalia teisėms. Buvo teikiamos ir konsultavimo paslaugos. Finansavimas buvo pakankamas, kasmet didinamas, užteko išlaikyti ir darbuotojus, susimokėti už patalpas, pirkti reikiamų prekių, baldų bei drabužių meno kolektyvų dalyviams. Stiprėjo bendradarbiavimas su Kauno miesto savivaldybės administracija, Socialinių paslaugų skyriumi. Teikėme ir papildomus projektus Kauno miesto savivaldybei.

Projektų rašymo laikotarpis. Nuo 2013 metų vėl keitėsi finansavimo tvarka – finansavimas perduotas kuruoti savivaldybėms, o tam, kad gautume finansavimą, reikėjo rengti ir teikti projektus, dalyvauti projektų konkursuose. Čia ir prasidėjo, kaip juokaujame, „linksmieji kalneliai“. Pasikeitus finansavimo tvarkai keletą metų dar gyvenome gana neblogai, gaudavome pakankamą finansavimą, o vėliau, ypač pasikeitus valdžiai Kaune, skiriamų lėšų kasmet ėmė mažėti. Tai lėmė ne tik politiniai pokyčiai, bet ir padidėjęs negalios organizacijų skaičius – kuo daugiau

KKC kolektyvas, 2014.

Kauno senjorų susitikimas su mokiniais.

Šiaudinių sodų pynimo užsiėmime, 2024.

KKC archyvo nuotr.

Pantomimos būrelio dalyviai šventėje „Tau, Vilniau!"

KKC vadovai: J. Pugačiauskienė, M. Stankauskienė, M. Balaišis.

Meno kolektyvas „Skambanti tyla", 2024.

organizacijų, tuo daugiau konkurencijos, kas atsikąs didesnį kąsnį biudžeto. Kadangi savivaldybė dažnai norėjo įtikti visiems, tai ir dalino po trupinėlį visiems... Buvo labai sunku išlaikyti darbuotojus, negalėjome užtikrinti ilgalaikio organizacijos veiklų tęstinumo.

Akredituotų paslaugų etapas. 2023 m. pradžioje prie įstaigos vairo stojo Mykolas Balaišis. Pasikeitė ir organizacijos pavadinimas – buvo atsisakyta žodžio „reabilitacijos" ir tapome Kauno kurčiųjų centru. Keitėsi finansavimo modelis: nuo projektinių veiklų perėjome prie socialinių paslaugų akreditacijos. Būtent šis finansavimo modelis kol kas labiausiai pasiteisinęs iš visų. Ir, kas svarbu, kad iki tol visus pagrindinius savo projektus teikdavome ir vykdydavome per VšĮ, o perėjus prie akreditacijos – veiklas ir pagrindinius projektus įgyvendiname, finansavimą gauname per LKD Kauno skyrių.

Juridiniai niuansai. Teisiškai ir administracine prasme, yra LKD Kauno skyrius, veikiantis kaip asociacija. Yra Kauno kurčiųjų centras, veikiantis kaip VšĮ, bet realiai esame viena organizacija. Šiuo metu VšĮ kaip organizacija projektų nevykdo, finansavimo negauna, nes beveik visas finansuojamas veiklas vykdome per LKD Kauno skyrių, bet komunikuojame visada po Kauno kurčiųjų centro vėliava, kadangi šiuo pavadinimu esame labiau pažįstami ir atpažįstami viešojoje erdvėje.

Darbuotojai. Kaip šiandien atrodo mūsų organizacija? Turime 16 darbuotojų, kurie dirba Kauno mieste ir Kauno rajone, Prienuose, Kaišiadoryse ir Jonavoje. Per 25 metus komandos sudėtis keitėsi, bet turime ir darbo „veteranių" – Vida Eskertienė, Gražina Dambrauskienė, Greta Gustienė ir J. Pugačiauskienė.

Veiklų sūkuryje. Meno kolektyvas „Skambanti tyla" vienija imituojamosios dainos, pantomimos ir moterų tautinių šokių kolektyvus. Teikiame akredituotas socialines paslaugas, organizuojame dienos užimtumo veiklas, išvykas, paskaitas ir pramogines veiklas, atitinkančias kurčiųjų bendruomenės poreikius. Glaudžiai bendradarbiaujame su Kauno miesto ir Kauno rajono savivaldybėmis, teikiame konsultacijas dėl informacinės aplinkos ir renginių pritaikymo, vedame užsiėmimus apie kurčiųjų kultūrą ir gestų kalbą. Dalyvaujame įvairiuose renginiuose, bendradarbiaujame su muziejais, bibliotekomis, kt. įstaigomis. Vykdome nacionalinius bei tarptautinius projektus. Esame matomi socialiniuose tinkluose.

Vizija. Veiklų tiek daug, kad vos spėjame suktis! Juokinga situacija: praėjusiais metais taip buvome įsukę veiklas, kad mūsų bendruomenės nariai jau sakė mums: „Gal baikit, nes mes jau nebespėjame visur dalyvauti. Mums reikia atokvėpio." (?!) Tačiau mūsų organizacija kol kas neketina lėtinti apsukų. Norime kurtiesiems atverti kuo daugiau galimybių, tapti dar stipresni ir labiau matomi visuomenėje.

VKC: vakar, šiandien, rytoj

Viešoji įstaiga Vilniaus kurčiųjų centras pagrįstai gali didžiuotis dviem 25-mečio pasiekimais: stipria ir gyvybinga kurčiųjų bendruomene bei patikimais ir dalykiškais socialiniais partneriais.

Šiandien. Jau trečius metus iš eilės užtikriname akredituotą socialinės reabilitacijos asmenims su negalia bendruomenėje paslaugą. Atstovaujame ir giname kurčiųjų bendruomenės teises savivaldybės, valstybės institucijose. Naudojame pažangias informacines technologijas (IT), kad palaikytume ryšį su bendruomenės nariais, ir skatiname, mokome juos naudotis IT savo poreikiams. Šiuo metu Vilniuje paslaugas teikia 2 socialiniai darbuotojai, 5 individualios priežiūros darbuotojai, Šalčininkų rajone – 1 socialinė darbuotoja, Vilniaus rajone bei Alytaus mieste ir rajone (bendrai) – po 1 individualios priežiūros darbuotoją.

Istorija ir priešistorė. VKC veiklos visada buvo ir panašios, ir skirtingos. Darbuotojai, bėgant metams, keičiantis finansavimo sąlygoms, tvarkoms, atrodytų, atliko vis kitokias, bet įsigilinus iš esmės ir labai panašias funkcijas. Visada dirbome socialinės reabilitacijos paslaugų teikimo kurčiųjų bendruomenei srityje. Nuo 2023 metų paslauga įgijo daugiau statuso, ji tapo akredituota, nuo tada paslaugai ir darbuotojų kvalifikacijai keliami dar aukštesni reikalavimai.

Vilniaus kurčiųjų centro užuomazgos radosi daug anksčiau nei prieš 25 metus. Asmenybių, kurios kurstė didžiausio Lietuvoje kurčiųjų bendruomenės židinio ugnį, vardai jau seniai įrašyti į LKD istorijos metraščius. Pati pradžia – 1950 m., kai buvo įsteigta Lietuvos

Vilniaus kurčiųjų centro kolektyvas.

kurčiųjų draugijos Vilniaus sritis, kuriai paeiliui vadovavo gerai žinomi bendruomenės nariai: Leonarda Paršelienė, Sofija Armonavičienė, Henrikas Juchnevičius, Genovaitė Vladislava Bagačiūnienė, Aleksas Jasiūnas, Genovaitė Sabukienė.

Vadovaujant G. Sabukienei (1990–2000) ir buvo įsteigtas VšĮ Vilniaus kurčiųjų reabilitacijos centras. Po jos mirties, 2001–2007 m. direktorės pareigas ėjo Roma Klečkovskaja. Kai ji tapo LKD prezidente, centro vadovo pareigos buvo patikėtos Jovitai Konstantinavičiūtei (Vasilevičienei). Nuo 2009 m. 13 metų centrui sėkmingai vadovavo Inga Minkevičienė. Tariu nuoširdų ačiū visiems prieš mane dirbusiems vadovams, save pašventusiems bendruomenės labui, sudariusiems sąlygas jai augti ir stiprėti.

Projektai ir iniciatyvos. Turime sukaupę didelį bagažą projektinės veiklos. Socialiniai ir kultūriniai projektai stiprino asmenybes ir bendruomenę, padėjo atliepti poreikius ir įgyvendinti teises, įsitvirtinti gyvenime, puoselėti pomėgius, išbandyti naujus dalykus.

SUKAKTIS

VKC: vakar, šiandien, rytoj

Respublikinėje meno šventėje, 2024.

Per 25 metus Vilniaus kurčiųjų centras suteikė bendruomenėje daug socialinių paslaugų: siekė kurčiųjų savarankiškumo, teikė jiems pagalbą. Vykdė socialinius ir kultūrinius projektus, kad padėtų prisitaikyti visuomenėje ir gyventi vertingą gyvenimą. Tai: pagalbos numerio 112 pritaikymas kurtiesiems, stovyklos „Tylioji pasaka“ organizavimas, naujų profesijų mokymasis ir kita. Centras didžiuojasi, kad turi liaudies teatrą „Mimika“, stiprų ir draugišką kolektyvą, palaiko bendradarbiavimo ryšius su daug organizacijų.

2005 m. tapome vaikų vasaros stovyklos „Tylioji pasaka“ organizavimo pradininkais ir dešimtmetį vykdėme šią veiklą. Vėliau iniciatyvą perėmė LKD ir LKJA. Stovykloje dirbantis kurčiųjų jaunimas išeina puikią organizacinio ir pedagoginio darbo mokyklą, o jos dalyviai turi puikų pavyzdį, į ką lygiuotis.

Įgyvendinome keletą tarptautinių projektų. 2010 m. iniciavome projektą „112 pagalbos numerio pritaikymo kurtiesiems galimybės: Lietuvos ir Norvegijos patirtis“ („Deaf Access 112“). 2010 m., 2013 m. vykdėme Leonardo da Vinci mobilumo, kvalifikacijos kėlimo projektus, 2018–2021 m. Švietimo mainų paramos fondo „Erasmus +“ suaugusiųjų švietimo projektus.

Lietuvos kultūros tarybos fondo finansuojamo projekto „Kurčiųjų meno pasaulis – pamatykime ir susipažinkime“ metu VKC ir kurtieji menininkai su unikalia kurčiųjų dailininkų paroda jau aplankė daugiau kaip 40 Lietuvos bibliotekų. Skleidžiame žinią, kad ir meno srityje turime unikalių asmenybių. Vykdome visuomenės švietimą. 2012–2015 m. ir 2018–2022 m. ESF agentūros finansuoti didieji projektai – kurčiųjų įdarbinimo modelio kūrimas ir profesinės kompetencijos ugdymas – buvo itin sėkmingos veiklos VKC istorijoje, prisidėjusios prie kurčiųjų profesinių galimybių plėtros.

2015 m., minėdami LGK 20-ąsias metines, kartu su tuo metu pareigas einančia Lietuvos prezidente Dalia Grybauskaite Vilniuje, Vinco Kudirkos aikštėje sakėme: „Sveiki! Mes – Lietuva. Visi lygūs!“

Reiškinys. Visą kurčiųjų centro egzistavimo laikotarpį veikė kurčiųjų liaudies teatras „Mimika“, kuriam 2004–2024 m. su neilgomis pertraukomis vadovavo režisierė Janina Mažeikienė. 2008 m. Vilniaus kurčiųjų liaudies teatras „Mimika“ (scenarijaus autorė ir režisierė J. Mažeikienė, kostiumų dailininkė Virginija Matuzevičiūtė, scenografas Nojus Petrauskas) ir šokių kolektyvas „Tyla“ (choreografas Mantas Svirskys) su spektakliu „Gyvasties prisilietimas“ pelnė aukščiausią meno mėgėjų kolektyvų nominaciją „Aukso paukštę“. 2014 m. „Mimikai“ už aukštą meninio meistriškumo ir pasiekimų lygį suteiktas mėgėjų meno kolektyvų I kategorijos sertifikatas.

Komanda. VKC kolektyvas apjungia patirtį ir naujoves. Džiugina mūsų darbuotojų branda ir atsakomybė. Jau daugiau kaip 20 metų centre paslaugas teikia Galina Žavoronok, Inga Minkevičienė, Nijolė Karmazienė. Iš jų patirties semiasi, bendruomenės poreikių pajautos mokosi jaunieji darbuotojai.

Svarbi mūsų komandos narė – finansininkė Ieva Lukoševičienė. Ji – kompetentinga, nuolat kvalifikaciją tobulinanti specialistė, puiki ateities iššūkių prognozuotoja, gebanti jiems spręsti pasiūlyti tvarius sprendimus.

Didžiuojamės, kad kuriame prasmę – mūsų darbas padeda žmonėms būti išgirstiems, pastebėtiems ir turėti daugiau galimybių. Prisidedame prie bendruomenės stiprinimo – kad ji išlaikytų savo tapatybę, kalbą ir kultūrą. Siekiame kurčiųjų teisių užtikrinimo – lygybės ir įtraukties, savo praktiniu indėliu skleidžiame žinią, kokia svarbi visuomenės dalimi esame.

Ir pasikartosiu: komanda nuolat siekia asmeninio augimo – mokomės empatijos, kantrybės, atrandame naujų komunikacijos būdų, stipriname kompetencijas. Labiausiai mus motyvuoja realūs pokyčiai – matome, kaip atsiskleidžia žmogus, sulaukęs reikiamos pagalbos, susiradęs darbą ar pasinaudojęs švietimo galimybe.

Ateitis. Kurčiųjų centro vizija – tai atvira ir brandi bendruomenė, kurioje kiekvienas žmogus jaučiasi išgirstas, gerbiamas ir turi lygias galimybes mokytis, dirbti, kurti savo ateitį. Siekiame būti visuomenėje, kurioje gestų kalba ir kurčiųjų kultūra yra vertinamos kaip bendro visuotinio gėrio dalis.

Bendruomenės šventės akimirka.
Šios VKC organizuotos stovyklos „Tylioji pasaka" vaikai šiandien jau – suaugę žmonės.

LGK 20-mečio renginys, 2015.

VKC archyvo nuotr.

Keli šventiniai kadrai iš gausaus PKC renginių repertuaro.

PKC: aktyvi bendruomenė, motyvuoti specialistai

Panevėžio kurčiųjų centras, kaip ir giminiškos organizacijos Vilniuje ir Kaune, šiemet mini 25 metų veiklos sukaktį.

Įstaiga dabar. Šiuo metu kurčiųjų centre dirba 8 darbuotojai: 3 individualios priežiūros darbuotojai, 2 socialinės darbuotojos, 1 individualios pagalbos specialistas, 1 aplinkos priežiūros specialistas ir buhalterė. Dirbame įprastai, džiaugiamės, kad bendruomenės nariai aktyvūs, pasitiki mumis, patenkinti mūsų darbu.

Teikiame akredituotas socialines paslaugas ir organizuojame dienos užimtumo veiklas. Taip pat, atsižvelgdami į mūsų bendruomenės narių poreikius, rengiame mokymus. Didžiuojamės, kad mūsų bendruomenė stipri, o kurčiųjų centro kolektyvas – nuostabus.

Buvo visko. Kiek pamenu, anksčiau kurčiųjų centras taip pat buvo stiprus: kolektyvas didelis, daug bendruomenės narių. Visi aktyviai dalyvavo meninių gebėjimų užsiėmimuose: šoko, vaidino, vyko į festivalius ir konkursus. Šioms veikloms vadovavo Genovaitė Sipavičienė ir Janina Mažeikienė. Vėliau finansavimas mažėjo, teko atleisti nemažai darbuotojų. Saviveiklininkų taip pat sumažėjo. Direktorės Alinos Juciuvienės vadovaujamam kolektyvui dirbti tapo vis sunkiau. Kurčiųjų bendruomenė taip pat tapo mažiau aktyvi. Tai buvo reikšmingas pokytis.

Įdarbino jaunimo. Vadovė ieškojo išeičių. Į komandą nusprendė priimti jaunų žmonių. Pakvietė mane ir meno vadovės pareigoms Donatą Grincevičiūtę (Masėnienę). Sugalvodavome naujų veiklų ir užsiėmimų, siųsdavome kurtiesiems SMS su kvietimais į renginius, taip pat kėlėme vaizdo įrašus gestų kalba į „Facebook“ puslapį. Ir pamažu pavyko kurčiuosius išjudinti, jie vėl pradėjo burtis, aktyviau dalyvauti, situacija pagerėjo.

Centro vadovai. Nuo pat kurčiųjų reabilitacijos centro įsteigimo 18 metų jam vadovavo A. Juciuvienė. Ją pakeitė Raimonda Vaičeliūnienė, tačiau ji dirbo tik dvejus metus. Vėliau LKD centrui vadovauti pasiūlė man, buvau ką tik grįžusi iš motinystės atostogų. Žinoma, galutinį žodį dėl vadovo susirinko ir tarė patys panevėžiečiai. Jiems pareiškus pasitikėjimą, 2020 m. tapau centro direktore ir šias pareigas einu iki šiol.

Pokyčiai. Per pastaruosius 5 metus įvyko didelių pokyčių finansavimo srityje – nuo projektinės veiklos perėjome prie akredituotų paslaugų teikimo. Kaip tai sudėtingai beskambėtų, manau, veiklos pobūdis iš esmės liko toks pats.

Naujovių ir iššūkių nesibaiminame. Kai turime tokį stiprų ir motyvuotą kolektyvą, kai bendruomenė tokia aktyvi, visus sunkumus, tikiu, įveiksime.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

PKC archyvo nuotr.

PKC buvusios ir esama vadovės: R. Vaičeliūnienė, A. Juciuvienė, O. Kolodenskytė-Di Fazio – atlieka malonią pareigą.

Direktorė **Otilija** apžvelgė
Panevėžio kurčiųjų centro 25 metų darbą.
Prieš ją centrui vadovavo **Alina, Raimonda**.
Dabar 5 metus dirba Otilija.
Centre visada buvo daug veiklų, pokyčių.
Buvo laikas, kai sumažėjo skiriamos lėšos.
Dabar panevėžiečiai džiaugiasi.
Yra lėšų teikti paslaugas,
bendruomenė aktyviai jomis naudojasi.
Gražūs santykiai sieja bendruomenę
ir centro specialistus.

Lietuvis R. McRae: kuria geresnį gyvenimą viso pasaulio kurtiesiems

Kristina RIMKIENĖ

Į kokią sritį **Ramūnas McRAE** (Lietuvoje geriau žinomas pavarde Rentelis) besusitelktų, jo tikslas vienas – siekti gerojo pokyčio kurčiųjų bendruomenei. Ir kokį darbą bedirbtų, visur palieka ženklų pėdsaką. Tiems, kam teko jį sutikti, didžiuojasi pažintimi ir sako: „O... Ramūnas, jis ypatingas."

Ramūnas McRae.

Lietuvoje – pirmasis kurčias dėstytojas

Jis – vienturtis kurčiųjų tėvų vaikas, gimęs Kaune, užaugęs Vilniuje, baigęs tuometę Vilniaus kurčiųjų mokyklą, Vilniaus pedagoginį institutą.

Buvo aktyvus kurčiųjų sportininkas. Žaidė krepšinio komandoje, lankė stalo teniso treniruotes. Gavęs darbą tuometiniame Surdologijos centre, kartu su Mantrimu Danieliumi mokė gestų kalbos pirmąsias Vilniaus kolegijos gestų kalbos vertėjų laidas. Jis taip pat buvo ir pirmas kurčiasis dėstytojas Lietuvoje. Jo paskaitos buvo tarsi miniatiūros ar spektakliai: sudėtingiausius dalykus gebėjo perteikti žaismingai ir įdomiai. Buvo mėgstamas dėstytojas, jam turėtume padėkoti už studentams įskiepytą meilę lietuvių gestų kalbai.

Anglijoje – vertėjas užsieniečiams ir kurčneregiams

Tačiau protingam ir smalsiam vaikinui netrukus Lietuvos veiklų laukas tapo per ankštas. Įsitikinęs, kad tėvynėje kurtiesiems nebėra patrauklių galimybių studijuoti ir kažin ar greitai atsiras, išvyko ieškoti žinių ir naujų potyrių į Angliją. Ten įgijo gestų kalbos vertėjo diplomą, baigė kurtystės (angl. Deafhood) magistrantūros studijas. Jau Anglijoje dirbdamas ir tuomet kalbėdamasis su „Akiračio" korespondente, Ramūnas pasakojo, kad jam patikimi sudėtingi vertimų atvejai. Pvz., suprasti imigrantus iš Kinijos ar arabų kraštų, su kuriais girdintys vertėjai sunkiai besusikalbėdavo. Užmezgęs su jais kontaktą, vertėjas išsiaiškindavo apie jų kilmę, padėtį, išsilavinimo, darbo ir socialinius poreikius. Ir taip padėdavo svetimšaliams pritapti naujoje aplinkoje.

Taip pat Anglijoje Ramūnas dirbo su kurčneregiais. Tai iš jo mes sužinojome apie kurčneregių gyvenimo kokybės skirtumus Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje. Mūsų šalyje kurčneregiai tuo metu geriausiu atveju galėjo mokytis Lietuvos aklųjų ir silpnaregių centre, kur veikė specialiosios klasės kurčneregiams. Baigę vienintelę jiems prieinamą mokyklą, jie vėl grįždavo leisti dienų vieniši ir uždaryti tėvų namuose arba buvo atiduodami į slaugos namus tiesiog egzistuoti. Anglijoje jie gauna išsilavinimą, jiems skiriamos taktilinės gestų kalbos vertimo paslaugos, turi galimybę (ir lėšų) lankytis kavinėse, sporto varžybose, kultūriniuose renginiuose, bent iš dalies dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Vertėjai ne atsitiktiniai, kaskart juos lydi tie patys, su kuriais jau užsimezgęs glaudesnis ryšys.

R. McRae (tada dar Rentelis) Didžiojoje Britanijoje kelerius metus tyrinėjo britų gestų kalbą (BSL), dirbo įvairiuose kituose projektuose.

Australijoje – mokytojas, dėstytojas, vertėjas

Baigęs studijas ir projektines veiklas, vaikinas nusprendė pakeliauti. Kelioms savaitėms išvyko į Naująją Zelandiją, iš ten – į Australiją. Pastarojoje šalyje planavo pabūti 3 savaites.

Tiesa, draugai iš Australijos patarė šaliai pažinti skirti bent 3 mėnesius. Ramūnas gavo vizą, leidžiančią šešis mėnesius dirbti, šešis mėnesius keliauti. Tačiau planuota turistinė kelionė virto kai kuo daugiau: jis gavo pastovų darbą, sukūrė šeimą, augina sūnų. Ramūnas Australijoje gyvena jau 13 metų.

Kaipgi taip nutiko? Jaunas vyras, apkeliavęs Naująją Zelandiją ir atvykęs į Australiją, nusprendė paieškoti darbo Melburno kurčiųjų mokykloje. Turėdamas pedagogo diplomą, tikėjosi gauti mokytojo padėjėjo darbo vietą. Tačiau tuo metu vienas mokytojas išėjo iš darbo ir direktorius, išsiaiškinęs, kad jaunuolis turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą, pasiūlė jam padirbėti mokytoju.

Iš pradžių Ramūnas jaudinosi, nežinojo, kaip pavyks svetimoje šalyje susitvarkyti su atsakingomis pareigomis. Tačiau po kelių mėnesių jam pasakė, kad vaikai ir kolegos yra labai patenkinti jo darbu. Mūsų herojus sulaukė pasiūlymo likti dirbti ilgiau. Jam pratęsė darbo vizą iki 3 metų. Kadangi neturėjo nei šeimos, nei vaikų, Ramūnas pasiūlymą priėmė. Per tuos trejus metus susipažino su dabartine žmona Nicole, taip pat Melburno mokyklos mokytoja, vedė, pora augina 8 metų sūnų Atticus. Ramūnas pavardės keitimą paaiškina paprastai: „Gerbdamas žmonos norą, pasirinkau jos pavardę."

Psichinės kurčiųjų sveikatos tyrėjas

Birželio mėnesį Ramūnas po 7 metų pertraukos lankėsi Lietuvoje, Klaipėdos klausos negalios šeimų bendrijos „Aidas" kvietimu, skaitė pranešimą konferencijoje „Psichikos

Mongolijoje su gestų kalbos vertėjais, kuriems neseniai vedė mokymus.

Skaito paskaitą La trobe universiteto studentams.

Asmeninio albumo nuotr.

Ramūno McRae šeima: jis, sūnus Atticus ir žmona Nicole.

Kurčiasis lietuvis **Ramūnas McRae** dabar gyvena Australijoje. Jis ten dirbo gestų kalbos vertėju, kurčiųjų mokytoju, dėstytoju. Vėliau susidomėjo kurčiųjų psichine sveikata (savijauta), įstojo šio dalyko studijuoti į doktorantūrą (studijos po aukštosios mokyklos). Dabar jau parengė baigiamąjį studijų darbą. Aprašė daugybę psichinės sveikatos sutrikimo atvejų ir priežastis. Apie tai ruošia pranešimus, juos skaito Australijoje ir Europoje. Skaitė ir Lietuvoje. Mokslininkas ragina iš anksto rūpintis kurčiųjų psichine sveikata. Supažindinti žmones su savižudybių istorijomis. Išmokti atpažinti, kada prastėja žmogaus savijauta (ištinka krizė). Nepalikti žmogaus be pagalbos.

sveikata visiems: pagalba kurčiųjų bendruomenei be kliūčių“. Pranešimo tema yra susijusi su jo dabartinėmis doktoranto studijomis Deakin universitete.

Ir konferencijoje, ir susitikime su Klaipėdos kurčiųjų bendruomene, ir interviu metu Ramūnas pabrėžė, kad pasirinkti kurčiųjų psichinės sveikatos studijų kryptį jį pastūmėjo vienas dramatiškas jaunystėje išgyventas įvykis. Jo klasės draugas, kuris pasižymėjo neeiliniais mokslo gabumais, nusižudė netrukus, kai įstojo į universitetą.

Tuo metu mūsų herojų labiau sukrėtė pats savižudybės faktas. Tačiau vėliau, pradėjęs dirbti vertėju, R. McRae vis dažniau susimąstydavo apie jauno žmogaus pasirinkimo išeiti iš gyvenimo savo valia priežastis. Vis grįždamas mintimis prie tragiško įvykio, jis prisiminė, kad yra susidūręs ir su daugiau panašių atvejų. Matė, kaip kritinėse gyvenimo situacijose atsidūrę kurtieji palūždavo, kaip suprastėdavo jų psichinė sveikata. Neretai jie tapdavo psichiatrijos ligoninių pacientais.

Universitetui paskelbus kvietimą studijuoti doktorantūroje Ramūnas buvo pasinėręs į darbą: dirbo mokytoju, gestų kalbos vertėju ir vedė paskaitas studentams. Pasitaręs su žmona, nusprendė, jog doktorantūros studijų laikotarpiu susimažins krūvį iki vieno darbo (liko dirbti gestų kalbos vertėju), kad daugiau laiko galėtų skirti pasirinktos temos tyrinėjimams, duomenų kaupimui ir analizei.

Beveik ketverius metus trukusios studijos šiuo metu eina į pabaigą. Jis jau pateikė vertinimo komisijai visus reikiamus dokumentus, mokslinį darbą (žr. *joiningforces2024.com*), laukia išvadų. Tai laisvesnis metas, mėgaujasi juo: pagaliau daugiau laiko gali skirti sūnui, buičiai, poilsiui.

Pasibaigus profesinės viešnagės laikui Lietuvoje, Ramūnas pranešimą „Kurčiųjų (gimusių kurčiųjų ir girdinčiųjų šeimose) psichologinės sveikatos palyginimas“ dar skaitė 5 auditorijoms Škotijoje, Vokietijoje, Italijoje. Susitiko su kurčiųjų bei akademinėmis bendruomenėmis, pristatė doktoranto darbo tyrimo rezultatus, skleidė žinią apie kurčiųjų psichinės sveikatos būklę, rūpinimąsi ja ir gerinimo svarbą.

Netinkamas mokyklos (kurčiųjų ar girdinčiųjų) pasirinkimas, nesėkmės, patyčios, silpnas šeimos palaikymas yra neretos savižudybių priežastys tarp kurčiųjų. Asmuo su klausos negalia, negaudamas jam reikalingos psichologinės pagalbos arba nesikreipdamas jos, tiesiog ima ir pasirenka pasitraukimą iš gyvenimo. Tai yra didelė problema visame pasaulyje, teigė mokslininkas. Pašnekovas ragina: apie situaciją ir savižudybių prevenciją neužtenka kalbėti, metas veikti.

Ramūnas pasidalijo keliomis kurčiųjų istorijomis, kai kurtieji dėl kalbos barjero psichiatrinėse ligoninėse buvo izoliuoti nuo kitų pacientų. Jiems buvo surišamos rankos, neleidžiama kalbėti gestų kalba, parašyti. Taip buvo atimta galimybė net paprašyti puodelio vandens.

Lietuva svečio nebuvėlio akimis

Ramūno teiravomės: ar po 7 metų nebuvimo Lietuvoje mato čia teigiamų pokyčių kurčiųjų gyvenime? R. McRae teigė, kad apibendrinimus jam daryti sunku, nes Tėvynėje laiką leido daugiausiai Klaipėdoje. O vienas miestas – ne visa Lietuva. Tačiau pasidžiaugė, kad ir Lietuvoje jau daugiau kalbama apie kurčiųjų psichinę sveikatą, kad kai kas jau ir daroma. Tačiau apgailestavo, kad konferencijoje kurčiųjų bendruomenės narių buvo ne tiek daug, kaip jis būtų tikėjęsis. Jo manymu, apie tai reikia kalbėti daugiau, būtinai supažindinti su skaudžiomis istorijomis (kad atpažintume bręstančią krizę), atidžiau įsiklausyti į psichologų, gestų kalbos vertėjų, mokslininkų įžvalgas.

Dar vienas jo pastebėjimas – dabartinis kurčiųjų jaunimas daug aktyvesnis, smalsesnis, veikia, dalyvauja, keliauja, turi daugiau motyvacijos, nei jo jaunystės karta prieš 20 metų. Tai yra labai svarbus ir teigiamas pokytis. Mūsų pašnekovo palinkėjimas: ir toliau būti tokiais šauniais ir aktyviais kurčiųjų bendruomenės nariais.

Neslėpė pašnekovas, kad kai ko ir pasigedo. Pvz., kurčiųjų verslų ir kurčiųjų, dirbančių valdžios ir savivaldybių institucijose ar kitose jų atžvilgiu svarbius sprendimus priimančiose įstaigose. Taip, labai gerai, kad jie dirba su kurčiaisiais susijusiose organizacijose, klubuose. Tačiau to nepakanka, reikia, kad būtų daugiau dirbančių už sistemos ribų, išorėje. Užsienyje šioje srityje pasiekta daugiau.

Šeimyninė laimė

Pokalbio pabaigoje pasmalsavome apie asmeninį Ramūno gyvenimą. Laisvą laiką McRae šeima leidžia įprastai, pagal australiškas tradicijas: keliauja. Šalyje labai populiarios išvykos į gamtą, pėsčiųjų žygiai, nakvynės palapinėse, kelionės automobiliais. Australijoje daug mažiau žalumos, nors gamta yra labai įvairi, pastebėjo svečias.

Pokalbio pabaigoje padėkojome R. McRae už skirtą laiką, dalijimąsi svarbia informacija. Tarėmės ir dėl kitų, ateities interviu.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Verčia Australijos futbolo lygos rungtynes.

Pristato savo mokslinį darbą.

Mokytojos duona

Liepos mėnesį nebeliko **Mildos POŠYTĖS**, didelę patirtį turėjusios surdopedagogės, Zarasų krašto istorijos puoselėtojos, mano Tetos. Norėčiau daugiau apie ją papasakoti.

Milda POŠIŪTĖ-ŽEBELIENĖ

Surdopedagogė Milda Pošytė.

Šią vasarą netekome kurčiųjų mokytojos Mildos Pošytės. Kurčiųjų mokykloje ji dirbo 40 metų. Buvo lietuvių kalbos mokytoja, daug išmokė. Skatino mokinius skaityti knygas ir laikraščius. Išleido knygų apie savo gimtąjį kaimą Skeldas, apie kurčiųjų mokyklos istoriją ir vadovėlių kurtiems mokiniams.

Nors pirmiausiai apibūdinu – surdopedagogė, bet pradėti norėčiau ne nuo jos pedagoginio darbo. Nuo šeimos ir šaknų.

Mokėsi visą gyvenimą

Mūsų giminei ji visada buvo ir išliks – asmenybė, autoritetas, stuburas: valinga, ypač tvirto charakterio, pirmas giminės žmogus, ryžtingai ir tik savo pastangomis pasiryžusi mokytis bei įgijusi aukštąjį išsilavinimą. Kai kalbame apie žmogų, gimusį 1941-aisiais, mokslas – iššūkis, ir ne tik dėl pokario. Milda Pošytė – vyriausias vaikas iš trijų mano senelių, Pošių, vaikų, bet, sakyčiau, moksle – pati valingiausia. Žiemą iš Skeldų kaimo į Salako vidurinę mokyklą arkliu kinkytu vežimu ją vienut vienutėlis dundina vos 10 metų brolis Vilius, visiškas vaikigalis, dar nemokantis dorai vadelioti arklio su vežimu, ir Mildai Pošytei tuomet irgi tėra arti 12-os metų.

Salako miestelyje jai nuomojamas kambarys tai pas vienus, tai pas kitus žmones, į namus (Skeldas) ji grįžta savaitgaliams ir atostogoms. Mokytis tėvai nei verčia, nei draudžia. Jokių kitų motyvacinių veiksnių (t. y. mokslo žmonių šeimoje) irgi nėra. Svajonė studijuoti, apsigyventi Vilniuje, ilgainiui ima nieko nebestebinti.

Išvyksta ji į Vilnių mokytis su viena pora batų, bet nė kiek dėl to nesikremta, kaip tik atvirkščiai, yra laiminga – svajonė pildosi. Mokėsi visą gyvenimą. Net ir senatvėje, po ligos gydymo patyrusi stiprią šalutinę reakciją, beveik netekusi regėjimo, persimetė iš skaitymo į garsinių knygų klausymąsi, prisiregistravo aklųjų bibliotekoje. Pamenu, kaip paklausė, ar jau esu perskaičiusi Kristinos Sabaliauskaitės „Petro imperatorę“. Tuo metu kaip tik laukiau antrosios romano dalies, ji irgi laukė, pirmąją dalį buvo išklausiusi garso įrašu, taigi, naujienose neatsiliko nė per centimetrą.

Gausus M. Pošytės rašytinis palikimas.

Atsidavusi savo kraštui ir artimiesiems

Kas mane asmeniškai visuomet ir stebino, ir žavėjo – ji niekada, nė akimirkos nėra jutusi gėdos ar bent menkiausio nesmagumo dėl savo kilmės, savo šaknų, nors ta kilmė – tik basos pėdos. Per savo 83,5 gyvenimo metų nėra iš atminties pametusi nė vieno savo gimtojo Skeldų kaimo žmogaus istorijos. Ir bendrai – jokios jai žinomos istorijos.

Atmintis aštri, fenomenali, enciklopedinė iki pat paskutinio atodūsio. Ji ne tik buitiniu lygiu domėjosi savo tėvų, giminės šaknimis – archyvuose išanalizavo ir aprašė savo senelių (Baibių, Zarasų r.) kaimo istoriją bei savo gimtojo (Skeldų, Zarasų r.) kaimo istoriją – kaimo, kuris buvo sumelioruotas ir liko po Antalieptės marių vandenimis, žmonės iškelti. Sakyčiau, būtent šiai vietai, Skeldoms, visą gyvenimą jautė ypatingą nostalgiją. Archyvuose rastą ir kitą surinktą informaciją apie šiuos du Zarasų r. kaimus ir jų žmones sudėjo į monografijas (išleistos 2005 ir 2006 m.).

Tetos globą jaučiau nuo vaikystės. Atvažiuodavo pas mus (pasisvečiuoti pas brolį Vilių) autobusu, man nuolat atveždavo naujų knygų. Pamenu, maluosi vasarą kieme, išbėgam su kaimynų vaikais ant kelio ir matau, kad toli toli, nuo kalnelio leidžiasi mano Teta Milda. Atėjusi traukia iš krepšio knygas, kietą, džiovintą varškės sūrį, juokauja, aptaria su tėvais naujienas, politiką. Lengvosiomis mašinėlėmis (taip automobilius vadino teta) tada retai kas važinėdavo, baisus deficitas. (Teta buvo išsilaikiusi vairuotojo teises lengvajai mašinėlei, bet nevairavo.)

40 metų kurčiųjų mokykloje

Mokytojos kelią pradėjo 1963 m. Iš pradžių mokytojavo ir trumpai direktoriavo Rokiškio rajone, bet nepriklausė partijai, tad tęsti vadovaujamo darbo negalėjo. Nuo 1971 m. pradėjo dirbti Vilniuje, kurčiųjų mokykloje, čia išdirbo 40 metų. Kai aš pati pradėjau studijuoti Vilniuje, pirmus trejus metus gyvenau pas Tetą – priėmė į savo vieno kambario butą, savo kuklią buitį dar labiau supaprastindama. Tuomet mačiau, ir kaip bei kiek daug ji ruošdavosi pamokoms, spausdinimo mašinėle kaukšėdavo kasdien, ritmiškai, valandomis; taisė mokinių darbus.

Tačiau niekada neapsiribodavo tik darbais: lėkdavo į susiplanuotus spektaklius, filmus, muziejus, lankė „Žinijos“ draugijos seminarus, aktyviai dalyvavo diskusijų klubo „Gaublys“ susitikimuose, periodiškai – keliavo po Lietuvą ir užsienio šalis. Ir, žinoma, kaipgi be tiriamosios veiklos apie kurčiųjų ugdymą Lietuvoje: ir vėl archyvai, spausdinimo mašinėle renkami tekstai monografijoms.

Palikimas

1996 m. išleidžia knygelę „Kelias iš tylos pasaulio“ (pavardę leidėjams leidžia įrašyti tik paskutiniame lape, kur privaloma, čia paminima, jog monografiją sudarė Milda Pošytė), o 2006 m., kurčiųjų ugdymo Vilniuje 200 metų sukakties proga, parengia ir išleidžia dar vieną knygelę „200 metų Vilniuje“.

Be šių bendrųjų monografijų apie kurčiųjų ugdymą, palieka ir pluoštą parengtų moky-

LKNUC archyvo nuotr.
Darbo pradžia kurčiųjų mokykloje, 1971.

išsiskirti. Tokia ir buvo – santūri, bet kartu – palikusi įspaudą, patirtį, savo atradimus, žinojimą. Apie save knygelėje rašė taip: „Man prie širdies misionieriaus darbas – ilgas, nuoseklus, ramus... <...> Juodos dėmės (tamsūs etapai) sąmonėje beveik išnyksta, palikdamos tik šviesą."

Galiu tik atliepti – visi darbai ir dar daug daugiau, nei mes žinome, buvo atlikta. Miela Teta, Mokytoja, Tyrinėtoja, ilsėkis ramybėje.

Prisimena mokinė

Redakcijai apie savo Mokytoją parašė ir ją labai mylėjusi, ją gerbusi ir, neabejotinai, ne mažiau mylima buvusi mokinė Ramunė Buikauskienė (Končiūtė).

„Nuo pat pirmos iki dvyliktos klasės (1971–1983) mūsų auklėtoja buvo Milda Pošytė. Ateidama dirbti, nedaug temokėjo gestų kalbos, bet mūsų nuostabai, artimai bendraudama su kurčiaisiais vaikais, netrukus pramoko. Galėdavome su ja bendrauti įvairiomis temomis, klausydavomės jos pasakojimų – pasakų, įvairių istorijų ir nutikimų. Mus, auklėtinius, labai mylėjo, visada siekė, kad gerai mokytumėmės, daug skaitytume.

Naujų žodžių ir frazių prasmes aiškindavo vaizdžiai, kartais kontekstą net suvaidindavo arba nupiešdavo ant lentos. Naujus žodžius būtinai užrašydavo lentos kamputyje ir palikdavo ją savaitę nenuvalytą, kad mes geriau įsimintume.

Mokytoja gerai perprato mokinių mokymosi galimybes, turėjo gerą mokymo metodiką ir žinojo, kaip reikia dirbti su kurčiaisiais. M. Pošytė buvo aktyvi pedagogė, aktyvumo tikėjosi ir iš mūsų, savo auklėtinių. Ji mokėjo padaryti taip, kad mokslas mums būtų įdomus ir žinios atsivertų kaip koks stebuklas.

Po mokyklos baigimo ryšys su M. Pošyte nenutrūko. Su ja susirašinėjome el. laiškais, ji domėjosi mūsų pasiekimais. Rinko medžigą apie Vilniaus kurčiųjų mokyklos istoriją, rengėsi išleisti knygą, prisidėjo prie mokyklos jubiliejaus šventės organizavimo. Dėl jubiliejaus kreipėsi į VKRC, tuo metu ten dirbau direktorės pavaduotoja kultūrai, paprašė mano pagalbos. Užrašiau pagyvenusių kurčiųjų atsiminimus ir perdaviau jai. Nuo to laiko mūsų ryšys dar sustiprėjo, kartu gilinomės į istorines temas iki tol, kol Mokytoja turėjo sveikatos. Jos dėka susidomėjau Lietuvos kurčiųjų istorija."

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

mo priemonių: „Lietuvių kalbos gramatikos vadovėlis 7–12 klasių mokiniams" (dvi dalys), kartu su S. Koroliove parengtas vadovėlis „Sintaksė ir skyryba", kartu su L. Geleževičiumi apibendrinti sakytinės kalbos ugdymo pagrindai vadovėlyje ir pratybose „Sakytinės kalbos ugdymas".

Paskutinę poezijos bei prisiminimų knygelę „Nutildytų balsų sonetai" – kaip atsisveikinimą – išleido 2024 m. Santūriai ja pasidalino draugų ir giminaičių rate.

Žiūriu į Tetos jaunystės nuotrauką šalia kitų giminaičių. Ji – aukšta, bet nesąmoningai visada gunktelėjusi, prisitaikydama, nenorėdama

Atgal į klases

Rugsėjo 1-oji mokinius vėl sugrąžino į klases. Įdomu, kiek mokinių specialiosiose ugdymo įstaigose šiemet mokysis, kokios naujovės laukia?

„Akiračio" inf.

R. Rusovičiūtės nuotr.
Mokymai apie mitus ir faktus.

LKNUC. Šiemet čia ugdysis 121 mokinys, iš jų 33 darželinukai. Sudarytos 6 darželio grupės ir visų koncentrų klasės (visos iš eilės nuo mažiausių iki vyriausių klasių), išskyrus III gimnazijos klasę. Penktokų yra net 5 klasės!

Mokykloje dirba 126 darbuotojai, net 30 iš jų – kurtieji. Taigi, įstaiga tampa vienu didžiausių kurčiųjų darbdaviu šalyje. Mokytojų dalykininkų yra pakankamai. Jie atsirado tarsi savaime, sakė mokyklos direktorė Svetlana Beniušienė. Pvz., informatikos mokytojas pats susidomėjo darbu su kurčiaisiais ir kreipėsi į administraciją.

Naujovės: šiemet veiks 3 nauji popamokiniai būreliai: plaukimo pamokos 3 ir 4 klasėms, stalo teniso ir virtualios realybės būreliai. Netrukus prasidės bendrabučio patalpų paskutinis remonto etapas, po kurio visos bendrabučio patalpos bus atnaujintos ir suremontuotos.

KPDUC (Uosio g. skyrius). Šiemet KPDUC mokosi 270 mokinių, iš kurių – 72 mokiniai, turintys klausos sutrikimą, iš jų – 13 darželinukų. Kurtiesiems ir neprigirdintiesiems organizuotos po 1 darželio ir priešmokyklinė grupė, sudarytos visos pradinės klasės, o pagrindiniame ugdyme yra dvi jungtinės klasės – 5–6 ir 7–8.

Iš viso centre dirba 206 darbuotojai, 18 iš jų – kurtieji. Tapo sunku atskirti, kurie pedagogai dirba vien su kurčiaisiais. Dažnai mokytojai bei specialistai dirba ir su autistiškais vaikais, ir su kurčiaisiais. Šiemet įstaigai nepavyko rasti trūkstamo pradinių klasių mokytojo, bet buvo rasta kūrybiška išeitis – fizinį ugdymą ir menų dalykus klasės mokinius moko specialistai.

Naujovės. Šiemet jaunesnio amžiaus vaikai įstaigoje gaus dar daugiau ergoterapeuto, kineziterapeuto, meno terapijos paslaugų. Veiks anglų kalbos būrelis pradinukams.

Klaipėdos Litorinos mokykla. Šiemet čia mokysis 178 mokiniai. Kiek iš jų su klausos negalia – mokykla duomenų neskelbia.

Naujovės. Vienas iš svarbiausių kurčiųjų ugdymo pagerinimų mokykloje – skaitmeninės ugdymo aplinkos sukūrimas. Mokykla parengė ir įgyvendina „Erasmus+" programos projektą, kurio galutinis rezultatas – netrukus pasirodysianti skaitmeninė platforma su ugdomaisiais žaidimais.

Antras pagerinimas – STEAM ugdymo integracija į visas ugdymo disciplinas. Mokiniai turės dar daugiau įdomių integruotų pamokų. Pvz., vyks lietuvių literatūros ir fizikos pamoka „Antano Baranausko „Anykščių šilelis" ir fizikiniai reiškiniai".

Trečia naujovė – glaudus mokyklos ir Klaipėdos negalios šeimų bendrijos „Aidas" bendradarbiavimas. Kartu su partneriu mokykla rengs mokiniams daugybę išvažiuojamųjų pamokų: į Ventspilio (Latvija) mokslo centrą „Vizium", Kauno mokslo salą, Anykščius, Rumšiškes ir kt.

Dar viena svarbi žinia – šiemet mokykla mini veiklos 30-metį. Jau sudaryta šventinė programa. Mūsų laukia ne vienas įsimintinas jubiliejinis renginys.

DI atveria naują komunikacijos erą

Įsivaizduokite pasaulį, kuriame bendravimas tarp žmonių vyksta sklandžiai, nepriklausomai nuo to, kaip jie nusprendžia save išreikšti. Kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų bendruomenei ši vizija tampa vis realesnė dėl įspūdingos dirbtinio intelekto (DI) pažangos.

Tai, kas anksčiau atrodė kaip mokslinė fantastika (pavadinkime tai universaliu vertėju), šiandien įgauna realią formą naujoviškose DI sistemose, kurios mokosi sudėtingos gestų kalbos. Dirbtinio intelekto valdomas gestų kalbos vertimo pasaulis yra ne tik algoritmai, bet ir žmonių tarpusavio supratimo tiltų kūrimas.

Naujausi DI laimėjimai GK srityje

Per pastaruosius kelerius metus smarkiai išaugo tyrimų ir inovacijų apimtys gestų kalbos vertimo, naudojant dirbtinį intelektą, srityje. Šiandien pažangūs DI modeliai, pasitelkdami kompiuterinę regą, natūralios kalbos apdorojimą ir mašininį mokymąsi, gali sudėtingus gestus išversti į sakytinę arba rašytinę kalbą, ir atvirkščiai.

Vienas iš naujų pasiekimų yra „SpellRing“ žiedas, kurį sukūrė Konelio (JAV) universiteto mokslininkai. Tai ant piršto užmaunamas įrenginys-žiedas, kuris naudodamas mikrosonaro (elektroninio prietaiso povandeniniams kūnams aptikti) technologiją realiu laiku verčia amerikiečių gestų kalbos pirštų abėcėlę į tekstą. Šis mažas ir patogus įrenginys pakeitė anksčiau naudotas sudėtingas kamerų sistemas. „SpellRing“ labai tiksliai verčia pirštų abėcėlę, kuri dažnai vartojama tikriniams vardams ir terminams, todėl kasdienė komunikacija tampa prieinamesnė. Tai įkvepiantis pavyzdys, kaip net ir nedidelis naujoviškas prietaisas gali turėti didelį poveikį asmeninei laisvei ir bendravimui.

Verslo pasaulyje įmonės taip pat supranta didžiulį DI potencialą. Pavyzdžiui, „Microsoft“ aktyviai dalyvauja projektuose, kuriais siekiama pagerinti prieinamumą pasitelkiant DI, įskaitant gestų kalbos vertimo galimybių tyrimą savo platformose. Tokia pozicija rodo augantį supratimą, kad įtraukios technologijos yra ne tik socialinė gėrybė, bet ir išmani verslo strategija. Kaip teigė „Microsoft“ generalinis direktorius Satya Nadella: „Technologijos turi suteikti galimybių kiekvienam žmogui ir kiekvienai organizacijai planetoje pasiekti daugiau.“ DI pagrįstas gestų kalbos vertimas yra būtent tokia galimybė.

Prie pokyčių prisideda ne tik didžiosios technologijų korporacijos ir universitetai, bet ir mažesni startuoliai. Tokios įmonės, kaip „Signapse“, naudoja generatyvinį dirbtinį intelektą (tai – dirbtinio intelekto rūšis, galinti kurti naujus duomenis, pavyzdžiui, tekstą, kodą, vaizdus ar muziką), kad sukurtų fotorealistinius ir labai tikslius britų ir amerikiečių gestų kalbos vertimus. Generuojant realistišką vaizdo turinį siekiama, kad vertimai būtų ne tik tikslūs, bet ir vizualiai patrauklūs. Tokios naujovės priartina DI gestų kalbos vertimą prie kasdienio vartojimo.

Magijos atskleidimas: kaip DI mato ir supranta gestų kalbą

Taigi, kaip veikia DI „magija“? Šis procesas – tai įdomus meno ir mokslo derinys, kurį lemia dvi pagrindinės technologijos: kompiuterinė rega ir mašininis mokymasis.

Visų pirma, kompiuterinė rega veikia kaip DI „akys“. Tai dirbtinio intelekto sritis, kuri moko kompiuterius suprasti vizualų pasaulį. Gestų kalbos atveju, kamera realiu laiku fiksuoja kalbantįjį gestais. DI mato ne tik žmogų, bet ir sudėtingą duomenų rinkinį – jis seka tikslią rankų padėtį ir judesius, pirštų formą, kalbančiojo žvilgsnio kryptį ir net subtilias veido išraiškas ar galvos judesius. Visa tai yra esminiai gestų kalbos gramatikos komponentai.

Tuomet šie duomenys perduodami į mašininio mokymosi modelį, kuris yra DI „smegenys“. Galima įsivaizduoti DI kaip itin greitą mokinį, kuris buvo „apmokytas“ naudojant tūkstančius gestų kalbos vaizdo įrašų. Siekiant atrasti dėsningumus duomenyse, naudojama giliojo mokymosi technika, dažnai apimanti ir neuroninius tinklus. Taip modelis išmokomas susieti tam tikras rankų formas, judesius ir veido išraiškas su žodžiais arba frazėmis. Pavyzdžiui, jis išmoksta, kad tam tikra rankos forma ir judesys konkrečioje kūno vietoje visada reiškia „labas“, o kitoks derinys reiškia „viso gero“.

Iššūkis yra milžiniškas. Skirtingai nuo statiško vaizdo, gestų kalba yra dinamiška, todėl DI turi apdoroti nuolatinį vaizdų srautą, atpažinti ne tik pavienius gestus, bet ir tai, kaip jie susilieja į sakinius. Naujausi tyrimai šioje srityje tampa vis geresni, nes analizuojami keli duomenų srautai vienu metu, pereinant nuo paprasto atskirų gestų atpažinimo prie vizualinio pokalbio gramatikos supratimo.

(Bus daugiau)

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

DI sugeneruotas piešinėlis apie GK vertimą.

Dirbtinis intelektas (DI) mokosi gestų kalbos.
Vertimo iš gestų kalbos
į šnekamąją kalbą, ir atvirkščiai.
Štai mažas pasiekimas.
Mokslininkai sukūrė „žiedą“,
užmaunamą ant piršto.
Žiedas atstoja anksčiau naudotas
filmavimo kameras. Jis „stebi“
pirštų formas (pirštų abėcėlę)
ir labai tiksliai jas verčia į raides.
Tai palengvina bendravimą.
DI įrenginiai „mokosi“
versti žodžius. Kaip?
DI „akys“ stebi kalbantįjį gestais.
Mato jo rankų padėtį, judesius,
pirštų formą,
veido išraiškas, galvos judesius.
Stebi vieną, du, daug kalbančiųjų.
Įsimena pasikartojančius judesius.
Įsimena, ką jie reiškia.
Susieja su žodžiais.
Gestus mokosi sujungti į sakinius.
DI sekasi versti gestų kalbą vis geriau.

Iš anglų kalbos vertė **Joana VANAGIENĖ**
Šaltinis: https://medium.com/@larrydelaneyjr

Grafičio dirbtuvėse vaikai pavertė sienas meno kūriniais.

„Pagaviukų" žygis.

Bendrijos PAGAVA vasara

PAGAVA šiemet įgyvendina 15 projektų, tad visus metus intensyviai dirbame. Vis dėlto vasara – tai metas, kai daugiausiai mūsų dėmesio tenka jaunajai bendruomenės kartai. Šis straipsnis apie tai, kaip praleidome 2025-ųjų vasarą, auginome mūsų vaikus, pildėme jų svajones bei siekėme suplanuotų tikslų.

„PAGAVOS“ inf.

Puoselėjome kultūrą

Įgyvendindami Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros rėmimo programos iš dalies finansuojamą projektą „Auginu kultūrą", drauge keliavome per skirtingas veiklas – nuo meninių užsiėmimų iki pažintinių išvykų. Liepos mėnesį jaunimas su klausos negalia beveik savaitę leido laiką grafičio kūrybinėse dirbtuvėse. Tai buvo daugiau nei praktiniai užsiėmimai, vedami profesionalaus menininko Mariaus Skrupskio. Tai buvo kelionė į spalvų, idėjų ir saviraiškos erdvę, kurioje kiekvienas dalyvis galėjo išbandyti save ir atrasti kūrybinę gyslelę.

Dalyvių laukė ir ypatinga ekskursija po Vilniaus grafičio vietas: iš arti pamatyti įvairius gatvės meno pavyzdžius, išgirsti jų atsiradimo istorijas bei pasisemti įkvėpimo iš profesionalių kūrėjų darbų. Galutinis šio projekto rezultatas – ant bendrijos PAGAVA ir LKNUC pastato sienos gimęs didžiulis meno kūrinys. Jis tapo bendros patirties liudijimu ir patvirtinimu, kad kurti gali visi.

Stiprinome atsparumą smurtui

Surengėme dviejų dienų mokymus jaunimui apie smurtą ir neapykantos kalbą. Mokymus vedė patyrusios profesionalės – VšĮ „Akademija Mostai“ lektorės Lina ir Indrė. Dalyviai patys kėlė klausimus, praktinių užduočių metu analizavo realias situacijas, mokėsi atpažinti smurto formas, kalbėjo apie patyčias ir jų paliekamas emocines žaizdas. Komandinės užduotys skatino bendradarbiavimą ir tarpusavio palaikymą. Visi kartu ieškojo sprendimų, taip kurdami atvirą ir saugią erdvę dialogui.

Išliekamosios vertės neabejotinai turės simbolinis kūrybinis darbas, kai kiekvienas dalyvis iš „Lego“ detalių kūrė savo pasaulį be smurto. Visi darbai buvo kupini vilties, meilės, draugystės ir pagarbos, atspindėjo jaunų žmonių troškimą gyventi taikioje ir vieni kitus palaikančioje visuomenėje. Šias dvi intensyvias mokymų dienas palydėjome mintimi, kad kiekvienas iš mūsų, net ir mažais žingsneliais, gali prisidėti prie saugesnės ir draugiškos aplinkos kūrimo.

„Erasmus“ projekto patirtys

Dalyvauti „Erasmus“ projektuose Bulgarijoje jau tapo gražia tradicija. Šios vasaros pradžioje jaunuoliai vyko ne tik susitikti su partneriais, bet ir pasisemti žinių ir mokytis jas pritaikyti savanoriaujant ar dirbant su vaikais. Taip pat tai buvo galimybė giliau pažvelgti į save per meno prizmę.

Kurčius vaikus auginančių tėvų
bendrija PAGAVA stengėsi,
kad jų vaikai vasarą
leistų įdomiai ir naudingai.
PAGAVA organizavo vaikams
grafičio dirbtuves, ten jie mokėsi
piešimo meno ant sienų.
Buvo išvykę į Bulgariją, kur mokėsi
savanoriauti, pagelbėti kitiems,
mokėsi pažinti save.
Kiti jaunuoliai savanoriauti
mokėsi Lietuvoje.
PAGAVA organizavo 2 stovyklas.
Vieną – kurtiems vaikams,
kitą – šeimoms su kurčiais vaikais.

Dalyviai iš Lietuvos, Bulgarijos, Lenkijos ir Gruzijos kasdien, pasinerdami į savęs pažinimo ir kūrybinės raiškos patirtis, puošėsi henos tatuiruotėmis (laikinos tatuiruotės, piešiamos ant odos naudojant natūralius henos augalo dažus), dalyvavo kūrybinėse dirbtuvėse, reiškė savo mintis ir jausmus per meną. Bendravo, analizavo emocijas ir gilinosi į savo vidinį pasaulį.

Stovyklos – bendrystės ir augimo erdvė

Bendrijos PAGAVA vasaros stovyklos – tai patys laukiamiausi ir gausiausi dalyvių skaičiumi renginiai. Į vasaros stovyklą „Pagaviukas“ sugužėjo 76 kurtieji ir neprigirdintys vaikai bei jų girdintys broliai ir seserys. Stovykloje dirbo 13 vadovų, savanorių, gestų kalbos vertėjų. Visi jie tapo viena didele šeima, kurioje svarbiausia yra draugystė, o ne skirtumai. Kiekvienas čia atrado bendraminčių ir, nesvarbu, kokia kalba kalbėjo, jautėsi priimtas ir svarbus. „Pagaviukas“ – tai ne tik vasaros nuotykių vieta, bet ir įvykis, kuris atspindi mūsų bendruomenės vienybę.

Vaikai kūrė, eksperimentavo ir atrado naujas meno sritis bei technikas, smagiai leisdami laiką meninėse dirbtuvėse ir džiaugdamiesi savo kūrybos stebuklais. Žaidė sumanumą lavinančius žaidimus ir dalyvavo įvairiose populiariose pramogose. Ekskursijose ir edukacijose tyrinėjo pasaulį, susipažino su istorija, kultūra ir susitiko su įkvepiančiais žmonėmis, kurie skatino svajoti ir siekti savo tikslų. Mažieji turėjo galimybę išbandyti įvairias sporto šakas, aktyviai sportuoti ir dalyvauti komandiniuose žaidimuose, kur patyrė draugystės ir bendradarbiavimo džiaugsmą. Taigi, turės prisiminimų, kurie dar ilgai šildys po stovyklos.

„Pagaviuko" stovykloje kiekviena trumputė akimirka virsta dideliu prisiminimu. PAGAVOS archyvo nuotr.

Bendrijos PAGAVA vasara

Stovykla „Bėgant iš tylos pasaulio …“, į kurią atvyko beveik 400 dalyvių (!) iš įvairių Lietuvos (ir ne tik) kampelių, tradiciškai vyko ant Baltijos jūros kranto – Šventojoje, stovyklavietėje „Energetikas“. Jau atvykimo dieną čia būna daug emocijų: mezgasi pažintys, o jos senbuviai džiaugiasi susitikę seniai matytus draugus. Kai kurie stovyklautojai pasimato tik kartą per metus, ir tik dėl to, kad yra rengiama ši šeimų stovykla.

Per atidarymo šventę stovyklautojus pasveikino bendrijos PAGAVA pirmininkė Rima Sitavičienė, Klaipėdos miesto Rotary klubo „Maris“ prezidentas Jevgenijus Potijenko. Visi kartu žiūrėjome interaktyvaus meno spektaklį, kuris įtraukė ir mažus, ir didelius – stebino, žavėjo ir kvietė patirti meną kitaip. Nuotaikingu šokiu susirinkusius pradžiugino stovyklos savanorių grupė.

Kasdien čia vyko renginiai vaikams, tėvams ir visai šeimai kartu. Kol tėvai dalyvavo savitarpio grupių susitikimuose ar psichologo konsultacijose, vaikams vyko kūrybiniai užsiėmimai. Arba buvo galima kartu pažiūrėti filmuką ar pašokti diskotekoje.

Nė viena šeimų stovykla neapsieina be sporto dienos, madų šou, tačiau visų labiausiai laukiama diena – smėlio pilių statymas ir Neptūno šventė. Tądien jaunieji dalyviai atskleidė savo kūrybingumą, vieni jungėsi į bendraamžių grupeles, kitiems aktyviai talkino tėveliai. O tada iš jūros atplaukė Neptūnas. Pabendravęs su vaikais, apžiūrėjęs ir įvertinęs pastatytas pilis, kartu su undinėlėmis išdalijo apdovanojimus už įdomiausius statinius.

Šventojoje prabėgęs laikas buvo kupinas juoko, spalvų, judesio, kūrybos ir, svarbiausia, – bendrystės. Kartu sukūrėme įtraukią, saugią ir jautrią erdvę, kurioje kiekvienas jautėsi svarbus ir priimtas, net ir be žodžių. Mūsų tikslas užtikrinti emocinę, socialinę, edukacinę ir kultūrinę paramą šeimoms, auginančioms vaikus su klausos negalia, per aktyvias ir įtraukias veiklas – viršijo lūkesčius.

Bendrijos savanoriai – stovyklos širdis!

Jie visą laiką buvo kartu – padėjo, rūpinosi dalyviais ir užtikrino, kad kiekviena stovyklos akimirka praeitų sklandžiai bei džiugiai. Savanoriai – patys tikriausi bendrijos PAGAVA vaikai: daugelis jų patys kadaise stovyklaudavo su savo šeimomis, o šiandien, jau užaugę, grįžta prisidėti prie stovyklos organizavimo.

Prieš stovyklą bendrija surengė dviejų dienų mokymus: naujieji savanoriai čia įgijo reikiamų žinių, o patyrę dalijosi savo patirtimi ir patarimais. Taip buvo sukurta stipri, draugiška komanda, pasirengusi pasirūpinti visais stovyklos dalyviais.

Neptūno šventės dieną smėlis tampa meno kūriniais.

Mažuosius stovyklautojus aplankė Gediminas ir jo... afrikietiški būgneliai.

Dėkojame visiems, kurie kūrė ne tik šią stovyklą, bet ir prisidėjo prie kitų vasaros veiklų organizavimo: gestų kalbos vertėjoms, savanoriams, fotografams, vadovams, dalyviams ir daugybei rėmėjų. Bendrijos PAGAVA veiklą finansuoja ANTA prie LR SADM, LR Krašto apsaugos ministerija, Lietuvos kultūros taryba, Vilniaus miesto savivaldybė, Vilniaus rajono ir Varėnos rajono savivaldybės bei privatūs rėmėjai.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė
Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

ISSN 1648–5882

Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp. l.
Tiražas 600 egz.

Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas Nr. 65585

Projektą „Asmenų su klausos negalia įgalinimas per informacijos prieinamumą ir socialinę įtrauktį“ iš dalies, 22 000 eurų suma, finansuoja MRF.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.